

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

מב.

עין משפט נר מצוה

מב א מ"י פ"ו מ"ה
מ"ה הלכה ג'
ג ב מ"י שם הלכה טו'
גא ב מ"י שם פ"ה ה"ו
סג לאין רמז
טו"ע ר"ד סימן רעו
ספ"ק ז סימן רכג ספ"ק
ב:

הנהרות הב"ח

(א) מב שבתה אל אהל
הוא מן הנוטות כ"ל
ומית העניות נמחק:
(ב) ג' רב ושמואל
(ג) שם דא"ב נכסי עליו
(ד) רש"י ד"ה דא"ב
דמיון תרומה מ"ס ומית
אלו נמחק וכן בש"י:
(ה) שם דא"ב נכסי:
(ו) רש"י ד"ה דא"ב
דמיון תרומה מ"ס ומית
אלו נמחק וכן בש"י:
וכי דאמרינן אין אל
וכי וכו"ש היכא וכו'
הכי מצא אמרי דלעולם
אין אל:

פירוש הרא"ש

מתני' ובשביעית כשנינו
שביעית לא ירד במוך
שדור אף על גב דרמנא
אפקרי' ובגמ' מפרש:
אבל אוכל מן הנוטות.
דפקדון הן: ג' ליכא
בדא קא מ"פליגי. רב
ושמואל: בבסי מלו. לאו
דוקא וה"ה אין אמר
נכסי דכל עין אלס
אוסר דבר שברשותו אפילו
לכשלא מרשותו הלך הא
דקמי מתמיתין ובשביעית
אוכל מן הנוטות ע"כ
אייירי בנדר שביעית והאי
דקמי ר' יוחנן ור"ל
נכסי לאו דוקא וה"ה
אין אלס אוסר דבר
שברשותו לכשלא מרשותו
הלך הא דקמי מתמיתין
ובשביעית אוכל (אף) מן
הנוטות איירי אף ששהדיר
לפני שביעית: א"כ פליגי
בבבסי מלו. דאמרי'
אין אלס אוסר כו':
דרגן האומר לבנו כו'.
משנה היא בהגול קמא:
בחי' ובבבתי לא יירשנו.
אלמלא אלס אוסר נכסיו
לאחר מותו אע"פ שיאלו
מרשותו:

מתני' לא ירד למוך שדור. של מדיר. דמודר אסור אפי' דריסת הרגל
כמתן לעיל (דף כג): ואינו אוכל מן הנוטות. מן הפירות הנוטות על
הדרך סמוך לשדה: ובשביעית לא ירד למוך שדור. ואי
בשביעית נדר לא ירד וכו'.

והגמרא מפרש לה: גמ' ואף על גב
שהגיע שביעית. דקסברי רב ושמואל
לדע"ג דכולהו פירי דהפקרא אינון
אפילו הכי כיון שצטעה שהדירו היו
שלו חייב אסורא אפי' בשביעית שיאלו
מרשותו. ומתני' תרי דיני קמני רישא
אשמעינן דכיון שהדירו לפני שביעית
חייב נדרה אפילו כי מטא שביעית
וקיפא אשמעינן דאם בשביעית נדר
נהי דלא חייב נדרה לגבי פירי דהפקרא
נינהו לגבי ארעא מיהא חייב וכדמפרש
בגמרא טעמא לקמן: ור' יוחנן ור"ל
דאמרי תרומה וכו' אלס אוכל מן
הנוטות. ולא מתקרי דהו משום נדרא
דמקמי שביעית: לימא דאם
קמיפליגי דרב ושמואל סברי דאם
אוסר וכו' ור' יוחנן ור"ל סברי אין
אוסר אוסר וכו'. נראה לי דהכי פירוש'
דשעמא דקא סלקא דעמין השתא
דרב ושמואל ורבי יוחנן ור"ל כולו
אפירושא דמתניתין קיימי. רב ושמואל
מפרשי לה דכדא קמני וכולהו כשהדירו
לפני שביעית וקאמר דנדר זה שני
דיני יס לו דלפני שביעית חייב נדרא
לגמרי שאינו יורד ואינו אוכל אלס
כשהגיע שביעית הותר מקצתו דנהי
דלפני יורד במוך שדור משום דלרעא
אכתי צרשותי קיימא דכפריש' טעמא
לקמן אפי' פירי שרו דהא בשביעית
נפקי מרשותיה ואע"פ שהדירו צטעה

שהיה צרשותו דהיינו לפני שביעית סברי ר' יוחנן ור"ל דאין אלס אוסר
דבר שברשותו לכשלא מרשותו והי' דרישא לא אשמעינן מידי דכשנינו
דלפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל כצירא להו דנקט רישא משום
סיפא לאשמעינן דאע"פ שהדירו לפני שביעית שהיו פירות צרשותו
אין אסורין חל לאחר שיאלו מרשותו דהיינו בשביעית. ומש"ה הוה
סליק אדעתיה דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אלס אוסר דבר שברשותו
לכשלא מרשותו אפילו היכא דאמר נכסים אלו א"כ אפילו היכא דאמר
צהדיא שהוא אוסר אותם אפילו לאחר שיאלו מרשותו. והוה צצירא לן
הכי אע"ג דר' יוחנן ור"ל לא איירו אלס נכסי משום דבשביעית אי
אמרינן דרבי יוחנן ור"ל אמרי הכי בנכסים אלו איכא למימר דמתא
רישא משום סיפא וכדפרישית ואע"ג דאמרי ר' יוחנן ור"ל נכסי לאו
דוקא דאמר נכסי בלחוד אלס אכנסים אלו דאמרי רב ושמואל קיימי
נכנסים אלו דינו נכסי וכמו שנופרש לפנינו דאם איתא דר' יוחנן
ור"ל דוקא בנכסי קא אמרי א"כ מה אשמעינן מתא דמתניתין רישא
ודאי לא צריכא לאשמעינן דלפני שביעית חייב נדרא לגמרי וכי
תימא משום סיפא נקט לה לאשמעינן דכיון דמיעקרא אחר נכסי כשהגיע שביעית הותר מקצתו של נדר זה דהיינו לענין אכילה הא נמי לא
צריכא לאשמעינן דפשיטא דכלשון נכסי לא משמע אלס בעוד שהיו צרשותו גדולה מו שנינו בפירקא דלקמן (דף מו.) ומייתין לה צמון בשמעתינן [ע"כ]
האומר לחבירו קונם לציתן שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמתכו לאחר מותך וכיון דלפילו גבי נדר דליכא לספוקי דמאי אוסר אנפשיה
נכסי חבירו אפילו לאחר שיאלו מרשותו אמרינן דכי אמר ביתך לא משמע אלס בעוד שהוא שלו כ"ש לגבי מדיר דאיכא לספוקי אי מצי אסיר
בזתר שיאלו מרשותו דפשיטא מילתא דכלשון נכסי אינו אוסר אלס בעודן צרשותו דודאי כי אמר נודר ביתך או נכסך וכי אמר מדיר ביתי
או נכסי לטעות שוין אלס הלקך אם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי אמרי דאין אלס אוסר מתא דמתני' לא אשמעינן מידי לא ברישא ולא בסיפא.
וכ"ה כולה לאשמעינן דינא דבשביעית אינו יורד למוך שדור נקט לה דלא תימא דלרעא נמי רחמנא אפקריה וקמ"ל דליתא משום טעמא דאמר
לקמן לא מציא אחרת הכין דלמאי שנויה בנדרים אי האי דינא בעי למתני לעולא דאמר לקמן [ע"כ] בעומדין אילנות על הגבולין ה"ל למתניה
גבי דיני ממונות א"כ בשביעית ואפי' ל"ש בן אליקים דאמר [שם] גזרה שמא יטהר בעמידה לא ניחא דכולה מני לה משום האי דינא דליתני
שביעית גרידא אלס ודאי ר' יוחנן ור"ל אפילו בנכסים אלו ס"ל דאין אלס אוסר. ואמאי להו השתא מתניתין שפיר דתנא רישא משום סיפא
לאשמעינן דאפילו הדירו בלשון נכסים אלו אין נדרו חל לאחר שיאלו מרשותו דלא תימא דכי היכי דאמר גבי נדר דכי אמר לציתן זה
שאני נכנס מת או מכרו לאחר אסור דמתקרי עליה אפילו לאחר שיאלו מרשותו הכי נמי כי היכי חבירו ור"ל נכסים אלו דלחול אסורא
אפי' לאחר שיאלו נכסים מרשותו מדיר דליתא דה"מ בנודר ע"מא דמאי אסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיאלו מרשותו הוה להו
נכסי חבירו אלס מדיר לא דלאחר שיאלו מרשותו הוה להו נכסי חבירו ואין אלס אוסר נכסי חבירו על חבירו ואמאי מתניתין שפיר. ומקשינן
דאי איתא דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אלס אוסר הוה להו לאפילו צצירא אפילו היכא דאמר נכסים אלו ועוד תנן דהיכא דאמר צצירא
אוסר אוסר: אם מה יירשנו. דלאו מדדיה מתנהי אלס מירושמיה דזכי ליה רחמנא: [א] אם מה לא יירשנו. לאו דוקא לא יירשנו דכנס דאי

מתני' המודר הנאה מחבירו לפני שביעית. שהדירו חבירו קודם
שנכנסה שביעית: אין יורד למוך שדור. לכולל מפירות שביעית
למסור דריסת הרגל: ואין אוכל מן הנוטות. מאותן פירות הנוטות מוך
לשדה שיכול לקח מהן ואינו צריך ליתנם במוך השדה ואע"ג דהן שביעית

לא יאכל מהן כדאמרין בגמרא אלס
אוסר דבר שברשותו אפילו לכשלא
מרשותו והאי נמי כיון דלפני שביעית
הדירו חבירו כי אחי נמי שביעית אסור
בהן: ובשביעית. אלס אלס הדירו
בשביעית לא יורד למוך שדור: אלס
אוכל הוא מן הנוטות. הואיל ולא היו
מרשותו השתא כי מדיר ליה. ובגמרא
מפרש אמאי אינו יורד ואמאי אוכל
הא ארעא נמי דהפקר היא: נדר
הימנו מאכל לפני שביעית. אלס לא נדר
הימנו הנאה לכו מטי שביעית יורד
ואינו אוכל דהא לא הדירו אלס מן
מאכל אלס אינו אוכל דכפרישית לעיל
דאם אוסר דבר שברשותו אפי' לאחר
שיאלו מרשותו: ובשביעית. הדירו
בשביעית: יורד ואוכל. דעכשו יאל
מרשותו. ואיך דמפרש המודר הנאה
מחבירו לפני שביעית לא ירד למוך שדור
לפני שביעית ולא יאכל מן הנוטות כיון
דהדירו ובשביעית כלומר אלס הגיעה
שביעית לא ירד למוך שדור כו' ולישנא
קמא עיקר: גמ' דאמרי תרומה
נכסי אלו עליך. כלומר כל נכסי עליך
בכל מקום שהן: ואין אוכל מן הנוטות.
ואע"פ שהגיע שביעית ואל הפקר הן:
ואם בשביעית נדר. דהשתא לאו
צרשותו הוא ולא מצי מדיר לה מנייהו
אוכל מן הנוטות: ר' יוחנן ור"ל דאמרי.

הגיע שביעית אין יורד אלס אוכל
מן הנוטות: אלס אוסר דבר שברשותו אפילו לכשלא מרשותו. דכיון
דצטעה שאסר הוין צרשותיה אפילו לכו הגיע שביעית נפקין מרשותיה
אפילו הכי אסורין עליו: ר' יוחנן ור"ל סברי אין אלס כו'. ומשום
הכי כי הגיע שביעית דנפקא מרשותיה אוכל הוא מן הנוטות:
וסתברא. דבהא טעמא פליגי: ומי איכא למ"ד אין אלס אוסר כו'.
ור' יוחנן ור"ל הכי צצירא להו: [א] אלס כן. דמשום האי טעמא פליגי
ואמרי דאוכל הוא בשביעית: ליפליגי בנכסים אלו. אפי' היכא דאמר
נכסים אלו עליך ולימרי ר' יוחנן ור"ל דאוכל בשביעית משום העטם
(א) דאמר אין אלס אוסר דבר שברשותו לכשלא מרשותו כ"ש היכא דאמר
נכסי דמשמע כל זמן שהן צרשותו אלס מדלא פליגי בנכסים אלו אלס
בנכסי ש"מ דלית להו האי צצירא. ועוד היכי מצי אמר לעולם דאין אלס
אוסר דבר שברשותו לכשלא מרשותו והתנן דאוסר: האומר לבנו
קונם שאם נהנה לי. כלומר שאי איתא נהנה לי מכל נכסי: מה
יירשנו. שלא אסר עליו אלס כל זמן שהנכסים שלו לפיקר יירשנו
אלס

תימא משום סיפא נקט לה לאשמעינן דכיון דמיעקרא אחר נכסי כשהגיע שביעית הותר מקצתו של נדר זה דהיינו לענין אכילה הא נמי לא
צריכא לאשמעינן דפשיטא דכלשון נכסי לא משמע אלס בעוד שהיו צרשותו גדולה מו שנינו בפירקא דלקמן (דף מו.) ומייתין לה צמון בשמעתינן [ע"כ]
האומר לחבירו קונם לציתן שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמתכו לאחר מותך וכיון דלפילו גבי נדר דליכא לספוקי דמאי אוסר אנפשיה
נכסי חבירו אפילו לאחר שיאלו מרשותו אמרינן דכי אמר ביתך לא משמע אלס בעוד שהוא שלו כ"ש לגבי מדיר דאיכא לספוקי אי מצי אסיר
בזתר שיאלו מרשותו דפשיטא מילתא דכלשון נכסי אינו אוסר אלס בעודן צרשותו דודאי כי אמר נודר ביתך או נכסך וכי אמר מדיר ביתי
או נכסי לטעות שוין אלס הלקך אם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי אמרי דאין אלס אוסר מתא דמתני' לא אשמעינן מידי לא ברישא ולא בסיפא.
וכ"ה כולה לאשמעינן דינא דבשביעית אינו יורד למוך שדור נקט לה דלא תימא דלרעא נמי רחמנא אפקריה וקמ"ל דליתא משום טעמא דאמר
לקמן לא מציא אחרת הכין דלמאי שנויה בנדרים אי האי דינא בעי למתני לעולא דאמר לקמן [ע"כ] בעומדין אילנות על הגבולין ה"ל למתניה
גבי דיני ממונות א"כ בשביעית ואפי' ל"ש בן אליקים דאמר [שם] גזרה שמא יטהר בעמידה לא ניחא דכולה מני לה משום האי דינא דליתני
שביעית גרידא אלס ודאי ר' יוחנן ור"ל אפילו בנכסים אלו ס"ל דאין אלס אוסר. ואמאי להו השתא מתניתין שפיר דתנא רישא משום סיפא
לאשמעינן דאפילו הדירו בלשון נכסים אלו אין נדרו חל לאחר שיאלו מרשותו דלא תימא דכי היכי דאמר גבי נדר דכי אמר לציתן זה
שאני נכנס מת או מכרו לאחר אסור דמתקרי עליה אפילו לאחר שיאלו מרשותו הכי נמי כי היכי חבירו ור"ל נכסים אלו דלחול אסורא
אפי' לאחר שיאלו נכסים מרשותו מדיר דליתא דה"מ בנודר ע"מא דמאי אסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיאלו מרשותו הוה להו
נכסי חבירו אלס מדיר לא דלאחר שיאלו מרשותו הוה להו נכסי חבירו ואין אלס אוסר נכסי חבירו על חבירו ואמאי מתניתין שפיר. ומקשינן
דאי איתא דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אלס אוסר הוה להו לאפילו צצירא אפילו היכא דאמר נכסים אלו ועוד תנן דהיכא דאמר צצירא
אוסר אוסר: אם מה יירשנו. דלאו מדדיה מתנהי אלס מירושמיה דזכי ליה רחמנא: [א] אם מה לא יירשנו. לאו דוקא לא יירשנו דכנס דאי

(א) [לקמן מו.] ב ד"ק קמ:
[לקמן מו.] ג א [ע"כ].
(ד) [ע"כ] לע"כ.

תוספות

המודר הנאה מחבירו
לפני שביעית
לא ירד למוך שדור.
דריסת הרגל אסורה ואינו
אוכל אפילו מן הנוטות
חוץ לשדה דאין צריך ליתר
ולאכול: ובשביעית. פי'
אלס הדיר בשביעית לא ירד
למוך שדור ליתן מן הנוטות
(אלס) אלס עליון ליתר
ולאכול אסור. ובגמ' פריך
אמאי אסור ליתר כו' ליתר
אמאי הא רחמנא אפקריה
לשדה לכל דבר אפילו: נדר
במנו מאכל לפני שביעית'
יורד למוך שדור. דאין
מותר אלס מדבר המנוא
ליתר מאכל ואינו אוכל
מן הפירות: ובשביעית
יורד ואוכל. דהפקר הוא
וקשה לעיל (דף כג).
מיעטא ליה אלס הפקר
ומייל צצירא אלס הוא
הנאה המנוא ליתר מאכל
ו"ל דבשביעית אף השדה
הפקר ליתר אפילו דהכי
מקמי בגמ' ולאדק נמי
דמשני שמא יטהר בעמידה
הכל לא שייך במודר
מאכל דאי שיה אין בך
כלום: רב ושמואל אמרי
בבסי מלו עליך לפני
שביעית אינו אוכל מן
הנוטות. ואף על פי שביעית
בשביעית דכיון דאמר אלס
אסורין עליו אפי' לאחר
שנמסר אלס שהפקדים ולכן
אסור בשביעית והשתא
ס"ד דנלא אמר נכסי אלו
והגיע שביעית אסור ליתר
מן הנוטות דאם אוסר
דבר שברשותו אף כשלא
מרשותו ומתני' דקמי
ובשביעית. אוכל ננוטות
מחבירו בשביעית אוכל
כו' הגיע שביעית אוכל
מן הנוטות. והפקר הן
ולא אסור אלס כי איתנהו
ליתיה אלס אי היכנסו
[אל] דאין אלס אוסר
בנוטות לכשלא מרשותיה
וה"ה היכא דאמר נכסי
אלו הגיע שביעית מותר
בנוטות ופריך אלס כן
דלא אסר רבי יוחנן כלל
לכשלא מרשותו אמאי לא
אשמעינן למילתא דאלו
אלס אית להו אלס
אוסר ועוד תנן דאם
אוסר לכשלא מרשותו:
מת יירשנו. דעכש כח
צרשותו אסורה וכו' לא:
בחי' ובבבתי לא יירשנו.
אלמלא אוסר אחיו לאחר
מותו שיאלו מרשותו ומשני
לה לעולם לא תפשוט
מדי דהיכא דאמר נכסי
אלו עליך שיאסרו לאחר
שיאלו מרשותו דשאי הכא
שפי' צצירא שיאסרו לאחר
מותו: